

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 2077. Mederedacteuren: Jos. Cremers, Looiersgracht 5, Maastricht, Tel. 208. Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 35. R. Geurts, Echt. Penningmeester: ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366. Drukkerij v.h. Cl. Goffin, Nieuwstraat 9, Telefoon 45.

Verschijnt **Vrijdags** voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het **Natuurhistorisch Genootschap in Limburg** gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandelijksche Vergadering op Woensdag 2 Nov. a.s. — Nieuw lid. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op Woensdag 5 Oct. 1932. — H. Schmitz S. J. Beschreibung einiger neuen Asiatischen Phoriden. — W. H. Wachter. De Mossen van Jean Lambert Franquinet.

Maandelijksche Vergadering op WOENSDAG 2 NOV.

in het Natuurhistorisch Museum, precies 6 uur.

NIEUW LID.

H. J. N. Sody, Wigmanweg 17, Buitenzorg (Java).

VERSLAG VAN DE MAANDELIJSCHES VERGADERING OP WOENSDAG 5 OCTOBER 1932 IN 'T MUSEUM.

Aanwezig de heeren: Jos. Cremers, Fr. v. Rummen, E. Kruytzer, J. Schulte, H. Versterren, Edm. Nyst, D. v. Schaik, H. Jongen, J. Beckers, H. Schmitz S. J., N. Boerma, P. v. d. Linden, J. Maessen, Fr. Sonnevile, L. Grégoire, K. Stevens, P. Marres, A. Pennartz, J. Rijk, G. Panhuysen, G. Caselli, C. Teeuwen, C. Bartholomeus en G. Waage.

Nadat de Voorzitter de vergadering heeft geopend, zegt hij: „Ik voel me verplicht vandaag 'n woord te spreken naar aanleiding van 'n gebeurtenis, welke verleden Zaterdag 1 Oct. plaats vond te Groningen.

Dien dag toch aanvaardde ons medelid Dr. W. J. Jongmans 't ambt van Bijzonder Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit aldaar en sprak 'n rede uit over „de Ontwikkeling der Palaeobotanie en haar verband met Botanie en Geologie“.

Bereids sinds jaren heeft Prof. Dr. Jongmans

meegeleefd met 't wel en wee van ons Genootschap. Hij was 'n trouw kameraad.

Getuige o.a. nog zijn optreden hier te midden van ons op Pinkstermaandag.....

Getuigen zijn zeer waardevolle schenkingen aan ons Museum op Carboon gebied.

't Is me dan ook 'n behoefte des harten vandaag aan 't adres van Professor Jongmans uit naam van 't „Natuurhist. Gen. in Limburg“ m'n allerbeste wenschen uit te spreken.

Wie kennis genomen hebben van z'n „Groninger Rede“, zullen daaruit kunnen opmaken, hoe hij z'n hart verpand heeft aan de Palaeobotanie en hoe deze wetenschap — 'n over het algemeen en in het bijzonder genomen jonge wetenschap — ter „opkweeking“ hier te lande aan geen betere handen kon toevertrouwd worden dan juist aan de zijne.

Van Prof. Dr. W. J. Jongmans, die op dit gebied bereids heel wat presteerde, verwachten we in de toekomst nog zeer veel.

En daarom een voor hem hartelijk: Ad Multos Annos!

De Voorzitter zegt: Onze vergaderingen moeten leerzaam wezen.

Gelukkig hebben ze daarover niet te klagen. Trouwens ze kunnen dat zoo gemakkelijk zijn. Daar hebt ge b.v. „de Landslakken van de Provincie Limburg“, door C. O. van Regteren Altena en A. J. Jansen, verschenen in onze twee laatste Maandbladen. Wat al betere kennis van onze Limburgsche Landmollusken kunnen we uit deze publicaties niet leeren!

En toch zonder Mollusken-kenner te zijn, is 't ieder van ons mogelijk, 'n steentje bij te dragen tot nog betere kennis!

Doet allemaal, gelijk ik, in den vervolge, trouw zal doen! Verzamelt, als 't hard geregend heeft, het door den regen van onze Limburgsche heuvel-

hellingen afgespoelde materiaal. Tusschen dat materiaal bevinden zich slakkenhuisjes.

't Is toch heusch 'n zeer kleine moeite dergelijk materiaal — grassprietjes, hooi, bladeren, kiezelsteentjes, zand, etc. —, dat dan op zulke plaatsen wordt aangespoeld, even, al is 't in 'n zakdoek, mee naar huis te nemen, in 'n sigarenkist te doen en in 't Museum te deponeren met opgave van vindplaats.

De rest volgt dan van zelf en gij werkt op prettige en leerzame wijze mee aan 't ontsluiten van de vele geheimenissen, welke ook nu nog immer bestaan in de Limburgsche slakkenwereld.

Pater Schmitz, nu 't woord krijgend, zegt het volgende.

De reeds eerder geuite wensch, dat mededeelingen, hier gedaan, op schrift moeten worden overhandigd aan den secretaris, is zeker zeer juist. Echter zou ik het betreuen, als hierdoor het Verslag nog uitvoeriger werd, als 't nu reeds is. Ik heb reeds lang de behoefte gevoeld, de samenstelling van 't Verslag te bespreken. Als ik de verschillende verslagen, die gepubliceerd worden in de vereenigingsorganen van wetenschappelijke vereenigingen, doorzie, valt mij op, dat zij alle veel korter zijn dan de onze. Ik vraag mij af: „Is 't werkelijk noodig, alles, wat hier behandelt wordt, in 't verslag op te nemen?” Dat onze maandelijksche vergadering gebruikt wordt om voorwerpen uit 't planten-, dieren- of mineralenrijk, die ons zijn opgevallen en die wij misschien voor zeer belangrijk of zeldzaam houden, te toonen, of ter sprake te brengen, om zoo onze kennis uit te breiden, is zeer goed, maar als wij dan door een te juiste weergave in 't verslag bijvoorbeeld lezen: „De heer X heeft voor de verzameling een *Carabus auratus* meegebracht”, dan kan mij dit niet bevallen. Ik weet ook positief, dat ik niet de eenigste ben, die dit zoo vindt. Zelfs is mij gezegd, dat 't wetenschappelijk cachet van ons blad door deze manier van verslag geven, zoo zeer lijdt, dat verschillende geleerden bezwaren hebben, hierom in ons orgaan te publiceeren. Ik zou daarom graag in overweging geven, in de toekomst al te naïeve mededeelingen niet in 't Verslag op te nemen.

De Voorzitter antwoordt, dat hij 't absoluut niet eens is met Pater Schmitz en dat hem juist herhaalde malen verzekerd is, ook door geleerden en hooggeleerden, dat 't verslag zoo'n prettig beeld geeft van 't vereenigingsleven en graag door hen wordt gelezen. Mogelijk heeft de secretaris hierover ook nog iets te zeggen.

De heer Waage zegt nu 't volgende. Ik kan eenigszins deelen de bezwaren door P. Schmitz naar voren gebracht, maar zou niet gaarne zien, dat wij zijn raad volgden. Ons Maandblad is meer en meer geworden een wetenschappelijk tijdschrift. Hiertegen is meermalen door eenige leden bezwaar gemaakt. Laat ons nu eerlijk bekennen, dat voor zeer vele leden van ons Genootschap 't Maandblad veel en veel te zwaar is en dat 't verslag nog het eenige deel is, dat zij lezen en zoo contact houden met ons Genootschap. Dit contact moet worden bewaard, want immers door de contribu-

ties van zoo vele leden, voor wie alleen 't verslag beteekenis heeft, is 't mogelijk een Maandblad uit te geven, zooals wij dit doen. Een levend contact noem ik 't verslag. Dit bekorten en beknotten zal dan bij enkelen 't aanzien van 't blad verhoogen, maar velen afstoeten.

Bovendien een ieder is wat ijdel en zijn naam gedrukt te zien staan, wakkert belangstelling aan. En hoe zal 't dan worden als wij den weg opgaan die P. Schmitz ons aanwijst? De belangstellende, niet beroeps-natuurhistoricus, zal zijn mond gaan houden, bang een domheid te verkoopen en onze vergaderingen zullen in aantrekkelijkheid verliezen.

Ten slotte nog 't volgende.

Niet graag zou ik als censor gaan optreden, want mijnheer Y begrijpt niet, waarom de mededeeling van mijnheer X wel en de zijne niet is gememo-reerd. Bovendien is de beoordeeling van de waarde eener oogenschijnlijk gewone vondst moeilijk. Het vinden van plant A, dier B op die en die plaats kan voor de ingewijden vaak zeer belangrijk zijn.

De heer Waage doet mededeeling van eenige ingekomen stukken. De heer Kruytzer schenkt namens den heer Lückner 25 rupsen van *Gastropacha quercifolia*, de heer Caselli toont een exemplaar van de peervormige stuifzwam, *Lycoperdon pyriforme*, de heer Stevens een reuzen bovist, *Bovista gigantea*, de heer v. Rummelen een *Clavaria* soort, een koraal-zwammetje, de heer Marres een exemplaar van de adelaarsvaren, die 3.65 m hoog is.

De heer Waage doet de volgende mededeeling.

Vliegen zijn naast lastige ook gevaarlijke organismen, daar zij aan hun pooten tal van ziekteverwekkende organismen kunnen overbrengen. Des te merkwaardiger is 't nu, dat larven van vliegensoorten (*Phormia regina*, *Lucilia sericata* en *L. Caesar*) gebruikt worden voor medische doeleinden, n.l. bij wondbehandeling. De chirurg Baer kwam op 't idee diepe beenwonden door vliegenmaden te laten zuiveren. De maden eten in de wonde alles op, wat er niet behoort, beensplintertjes, etter, afstervend weefsel e.d. Hiernaast gelooft men nog aan een andere werking. Baer toonde n.l. aan, dat ook extracten van vliegenlarven een gunstigen invloed op de genezing van een bepaalde beenziekte (*osteomyelitis*) hebben. Hoe men zich die werking moet denken is nog onbekend. Van de te gebruiken vliegensoorten, worden de eieren gesteriliseerd, de larven met steriel voedsel gevoed, de hieruit komende poppen geven vliegen, die weer eieren leggen, die weer worden gesteriliseerd en de uit deze eieren komende larven worden voor de wondontsmetting gebruikt.

Pater Schmitz doet hierna de volgende mededeelingen.

De heer P. Plaum te Heerlen deelde spr. 't volgende mede. In de omgeving van Wynandsrade met een vriend visschende, hoorden zij plotseling een geluid, als of een klein kind zacht hilde. Zij keken rondom zich, maar ontdekten niets, tot plotseling de heer Plaum, waarnam, dat dit eigenaardige geluid veroorzaakt werd door een kikker, die een paar meter van hem verwijderd op een uit 't water stekende tak zat. Uit de takken van een

aan den oever staanden struik liet een groote, dikke spin zich aan een draad naar beneden zakken tot op den kikker. De heer Plaum zag, hoe de spin zich drie keer neer liet op den kikker, waarschijnlijk om deze te bijten. Als de spin weer neerdaalde en ongeveer 30 à 40 cm van den kikvorsch verwijderd was, begon deze weer 't geluid voort te brengen, wat de aandacht had getrokken van de twee visschers. Na 't derde bezoek van de spin, draaide de kikker zich plotseling om, strekte de vier pooten en scheen dood te zijn. Het was niet mogelijk de spin te vangen en zoo blijft de naam van de hoofdpersoon in dit kikkerdrama onbekend.

Verder toont spr. een monstrositeit, n.l. een samengestelde, viervoudige hazelnoot, om vervolgens iets mede te deelen over de levenswijze der larve van *Balaninus nucum* L. Het schijnt, dat de volwassen larve de hazelnoot ook bij voorkeur daar verlaat, waar de moederkever de schaal voor 't afleggen van het ei doorboord heeft. Toch kost het de larve nog veel moeite, het ronde gat te knagen, waardoor zij naar buiten kan komen. Men kan n.l. opmerken, dat zij na 't maken van 't gat eerst langen tijd wacht, voor zij naar buiten kruipt. Spr. houdt dit voor een teeken van vermoeidheid en denkt, dat deze rustperiode dient, om nieuwe krachten te verzamelen. Interessant is het dan te zien, hoe de larve door het veel te nauwe gat langzaam en met zeer veel moeite naar buiten komt. Men vraagt zich dan onwillekeurig af, waarom zij het gat niet groter maakt.

Het schijnt zeldzaam voor te komen, dat een hazelnoot door twee larven tegelijk bewoond wordt. Zeer zelden vindt men een noot met 2 gaatjes. Voedsel voor 2 larven is er voldoende. Spr. toont een noot, die door 2 larven bewoond is geworden en waarin de nog ongebruikte rest van de pit aanwezig is. Het aansteken van de schaal door de kever bij 't afzetten van 't ei schijnt vaak als groeiprikkel te werken op de schaal. Men vindt vaak bij een gezonde noot de schaal op een plaats aan de binnenzijde lensvormig verdikt. Let men dan op den buitenkant, dan vindt men regelmatig op de overeenkomstige plaats knaagsporen, door de moederkever veroorzaakt.

Tot slot vertelt spr. een mededeeling, voorkomende in Trans. Ent. Soc. London 1922 blz. 454. In Engeland is eens een van een gaatje voorziene vrucht van een Meidoorn de oorzaak geweest, dat aan de lijst van de in Engeland voorkomende vlooiën een nieuwe soort kon worden toegevoegd. In de leegte vrucht werd n.l. een nog niet in Engeland waargenomen vlooiënsoort aangetroffen. De vlooi, *Caratophyllus vagabunda* Boh., heeft als larve waarschijnlijk geleefd in een vogelnest. De larve is hieruit gevallen en op den bodem toevallig in de aangeboorde meidoornvrucht gekropen, wat geen moeilijkheid opleverde, daar vlooiënlarven slank zijn. Na de metamorfose kon de vlooi haar gevangenis niet meer verlaten, wijl zij te breed was. Men heeft vaak gezegd, dat in 't werkelijke leven 't toeval soms een grootere rol speelt dan in den onwaarschijnlijksten roman. U ziet in 't leven van deze vlooi is het niet anders.

De Voorzitter sluit nu de vergadering.

BESCHREIBUNG EINIGER NEUEN ASIATISCHEN PHORIDEN

von

H. SCHMITZ S. J.

1. *Triphleba extrema* n. sp. ♂ Fig. 1.

Männchen — Stirn recht kurz, merklich kürzer als der horizontale grösste Längendurchmesser des Auges, Längen-Breitenverhältnis ungefähr 3:1, schwarz, mit demselben schwachen Glanz wie bei *opaca* ♂, der aber wegen der Unebenheit der Stirn (Einsattlung rechts und links vom Stemmaticum, ähnlich aber weiter nach vorn reichend wie bei *opaca* ♂) wenig zur Geltung kommt. Borstenzahl normal, die beiden vorderen Querreihen ziemlich äquidistant, die Antialen nicht deutlich weiter auseinander gerückt als die Präocellaren, die letzteren mit dem vorderen Ocellus fast in gleicher Transversallinie stehend. Fühler schwärzlich, drittes Glied von mehr als normaler Grösse, aber viel kleiner als bei *opaca* und selbst als bei *intermedia* ♂. Arista sehr kurz pubescent. Taster oval, blattartig, nur etwas mehr als doppelt so lang wie breit (7:3), schwarz, am Unterrande von der Basis an bis vornhin wie bei *intermedia* ♂ mit etwa 11 sehr kurzen Börstchen in ungefähr gleichen Abständen.

Thorax schwarz, etwas glänzend, mit schwarzer Pubeszenz, auch die Pleuren schwarz. Schildchen mit vier Borsten, von denen jedoch die vorderen nur oder kaum halb so lang sind wie die hinteren.

Hinterleib schwarz, matt. Erster und sechster Ring verlängert, dritter und vierter gleichlang, der zweite im Vergleich dazu etwas länger und der 5. etwas kürzer. Auf der vorderen Hälfte des zweiten Ringes ein eingesenkter Bezirk mit körniger Oberflächenskulptur, ähnlich wie bei *intermedia* ♂. Behaarung der Tergiten kurz, spärlich, am Hinterrande der Ringe gut sichtbar, aber nicht verlängert. Hypopyg gross, in Form und Umriss wie bei den beiden verwandten Arten, relativ grösser als bei *intermedia* ♂, etwa so lang wie Tergit 3—5 zusammengenommen. Oberhälfte vorn glänzend schwarz, nach hinten mehr grau schimmernd, ebenso die Zangen in gewisser Beleuchtung. Die linke Zange ist im Prinzip der von *opaca* und *intermedia* ähnlich gebaut, aber viel grösser, und die beiden Gabeläste sind hier im höchsten Grade ungleich: der vordere ist eine grosse und breite, nach aussen gewölbte, hinten abgerundete Schaufel, der hintere Gabelast ist im Vergleich dazu ein winziger, nur 0.015 mm langer Haken. Auch die rechte Zange ist breit und umfangreich, das kurze Analsegment ragt nur wenig vor.

Beine grossenteils hellbraun, doch die mässig schmalen Schenkel mit Ausnahme der Kniee und der äusseren Hälfte der Vorderschenkel verdunkelt schwärzlich. Zahl und Stellung der Einzelborsten wie bei *opaca* ♂ und *intermedia* ♂.

Flügel (Fig. 1) mit schwachgrau getrüübter Membran und schwarzbraunen Vorderrandadern, auch die übrigen Adern sind kräftig, nur die sie-